

Suomen luonnonsuojeluliiton Ikaalisten yhdistys ry.
c/o puheenjohtaja Sari Jaakkola
jaakkola.sari@outlook.com

MIELIPIIDE 9.6.2022

Ylä-Satakunnan ympäristöyhdistys ry.
c/o Arja Pihlaja
arja.pihlaja@ysy.fi

Ikaalisten kaupungin ympäristölautakunta
Kolmen airon katu 3
39500 Ikaalinen
kanslia.teknisetpalvelut@ikaalinen.fi

Mielipide Tevaniemen tuulivoimaosayleiskaavan valmisteluaineistosta

Tevaniemen Tuuli Oy valmistelee tuulivoimahanketta Ikaalisiin Tevaniemen alueelle. Kaavoituksen tavoitteena on mahdollistaa enintään yhdeksän tuulivoimalan ja niihin liittyvien huoltoteiden ja maakaapeleiden rakentaminen. Hankkeessa laaditaan MRL 77 a §:n mukainen oikeusvaikutteinen yleiskaava, jota voidaan käyttää suoraan tuulivoimalan rakennusluvan myöntämisen perusteena. Kaavoitus ja hanketta koskeva ympäristövaikutusten arviointiprosessi ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa. Hankkeen YVA-selostus on valmistunut huhtikuussa 2022.

Hankkeen YVA-ohjelmasta sekä osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS) annettiin runsaasti palautetta. Kaavan valmisteluaineiston perusteella näyttää, että palautteella ei ole ollut toistaiseksi merkittävää vaikutusta hankkeen suunnitteluun. Suunnitteluprosessia on syytä parantaa tältä osin, jotta olennaiset asiat tulevat huomioituksi ja aito vuorovaikutus toteutuisi.

Nostamme tässä mielipiteessä esille kaavan luonto- ja maisemavaikutusten arviointiin sekä hankkeen sijoittamiseen liittyviä seikkoja, joita tulee tarkastella vielä uudelleen.

Luontovaikutukset

Kaava-alue on käsiteltyä metsäaluetta, jossa nuoret ja keski-ikäiset metsät ja ojitetut suoalueet vuorottelevat. Alue on kuitenkin yhtenäinen kokonaisuus, joka itäpuolella jatkuu asumattomana metsäalueena Seitsemisen kansallispuistoon ja sen itäpuolelle saakka. Voimaloiden perustukset, maa-aineksen otto, rakennettava tiestö ja voimalinjat vievät huomattavasti metsäalaa. Tämä aiheuttaa metsien pirstoutumista, mikä tulee tuleen ymmärtää myös haitallisena ekologisenä ilmiönä.

Yleisenä huomiona on se, että aluetta koskevien luontoselvitysten löytäminen kaava-aineistosta oli erittäin vaikeaa ja selvitysten laatu oli puutteellinen.

YVA-selostuksen liitteen 1. sivulta 159 löytyvä luontotyyppi- ja kasvillisuus selvitys on hyvin ylimalkainen. Selvityksen laatua on vaikea arvioida, sillä selvitykseen käytettyjä maastopäiviä ei kerrota, mainitaan vain, että *”Luontotyyppiselvitys, jonka yhteydessä etsittiin myös uhanalaisia putkilokasvilajeja, tehtiin 1.6–28.8.2021 välisenä aikana.”* Kasvillisuus selvitystä ei ole tehty kuin osalta voimalapaikoista, sillä ajoitus ei ole onnistunut: *”Osa voimalapaikoista muuttui huomattavasti kesän kasvukauden jälkeen, eikä näiltä kohteilta ollut enää mahdollista tehdä tarkempaa kasvillisuuden kuvausta. Yhteensä näitä merkittävästi muuttuneita voimalan paikkoja oli 5.”* Myös itse raportin mukaan selvitys on puutteellinen.

Viitasammakko-, liito-orava- ja lepakkoselvitys löytyy em. liitteen sivulta 173 alkaen. Viitasammakkoselvityksestä sanotaan, että *”Kohteille tehtiin kuuntelukäynti 27.4–8.5 välisenä aikana.”* Yksi kuuntelukäynti ei ole riittävä viitasammakoiden esiintymisen varmistamiseen, eikä selostuksessa ole kuvattu, onko vastaavilla kohteilla lähialueilla kuultu tuohon aikaan viitasammakoiden soidinta. Näillä leveysasteilla viitasammakot aloittavat kutunsa usein myöhemmin kuin ruskosammakot, monesti vasta toukokuun puolivälissä. Tämän selvityksen perusteella ei voida tehdä johtopäätöstä, että alueella ei esiinny viitasammakoita.

Myös liito-oravaselvitys on puutteellinen. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja koskeva heikentämis- ja hävittämiskielto koskee myös ”epätyypillisiä” elinympäristöjä. Liito-oravan tiedetään esiintyvän myös epätyypillisissä elinympäristöissä, jos niistä vain löytyy oravan risupesäiä lepopaikoiksi ja riittävästi lehtipuita ruokailupuiksi, mikäli lajille sopivaa tyyppistä elinympäristöä (järeitä kolopuuhaapoja) ei alueella esiinny. Tällaisia epätyypillisiä, mutta liito-oravalle mahdollisesti sopivia elinympäristöjä, ovat esimerkiksi korvet ja korpimuuttumat, joita tässä selvityksessä ei ole kartoitettu.

Lepakkoselvityksen puutteellisuus todetaan myös menetelmäkuvauksessa: *”Kävellen tehty selvitys tehtiin metsäautoteitä hyväksikäyttäen, eikä umpimetsiä tutkittu.”* Selvityksestä puuttuvat karttaesitykset selvitysreiteistä. Työn perusteella on täysin mahdotonta arvioida sitä, miten voimat vaikuttavat lepakoihin. Jotta mitään arvioita mahdollisista vaikutuksista voitaisiin tehdä, tulisi selvityksessä esittää ne alueet, joilta lepakoita on havainnoitu, kuvata havainnoinnin teho ja havaintojen määrän muuttuminen kesäkauden aikana. Lepakoiden käyttämät mahdolliset levähdys- ja talvehtimispaikat, ruokailualueet ja kulkureitit tulisi määrittää ja arvioida niiden sijoittuminen suhteessa rakennettaviin voimaloihin.

Myös pesimälinnustoselvityksestä (liitteen sivulta 189 alkaen) puuttuu havaintoreitin kuvaus kartalla, joten havaintotehoa ja -kattavuutta on vaikea arvioida. Pesimälinnustoselvityksessä ei ole arvioitu sitä, miten rakennettavat voimat vaikuttavat alueella pesiviin uhanalaisiin lajeihin. Lintujen muuton seurantaraporteissa on arvioitu epävarmuustekijöitä, ja todettu, että selvityksiä ei voida yleistää, vaan kattavampi kuva vaatisi useamman vuoden seurantaa. Samoin muuton seurantaselvityksissä ei ole arvioitu lainkaan, kuinka voimat vaikuttavat muuttaviin lintuihin ja kuinka ne sijoittuvat suhteessa havaintoihin, joita muuttavista linnuista tehtiin.

Kokonaisuutena luontoselvityksistä puuttuvat lähes kaikki arviot hankkeen luontovaikutuksista ja siitä, kuinka niitä voitaisiin vähentää esimerkiksi voimaloiden sijoittamisella, määrällä, korkeudella, värityksellä tai muuton aikaisella käytön rajoittamisella.

Maisemavaikutukset

Tuulivoima-alue sijoittuu Kallionkielen - Tevaniemen - Riitialan maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman (Mam) välittömään läheisyyteen. Maisemarajaus kattaa myös Leppäsjärven-Poltinkosken alueen.

Näkyvyysanalyysin mukaan tuulivoimaloiden maisemavaikutukset ulottuvat laajalle alueelle Kyrösjärven ympäristössä ja muilla alavilla alueilla. Näkyvyyteen vaikuttavat maaston muodot ja peitteellisyys. Metsäiset alueet ja korkea puusto vähentävät näkyvyyttä, mutta tilanne muuttuu metsien käsittelyn mukaan eivätkä havainnekuvat edusta pysyvää tilannetta. Havainnekuvien puutteena oli, että kuvauspaikan tieosoitetta ei mainittu. Parkanon puolelta havainnekuvat puuttuivat kokonaan, vaikka Alaskylän kulttuurimaisema on huomattavan lähellä hankealuetta.

Taulukossa 10.1. on havainnollistettu tuulivoimaloiden näkyvyyttä eri etäisyysvyöhykkeillä. 0-2 kilometrin etäisyys on voimalan välitöntä lähiympäristöä, jossa voimala hallitsee maisemaa. 2-5 kilometrin etäisyydellä tuulivoimalat voivat olla dominoivia maisemakuvassa, jos näkymäesteitä ei ole. Hankesuunnitelman mukaan voimaloita sijoitettaisiin kuitenkin alle kahden kilometrin päähän lähimmästä asutuksesta.

Kaavaselosteen vaikutuskarttoihin on syytä lisätä riittävän tarkalla mittakaavalla oleva vyöhykekartta, joka kuvaa dominanssivyöhykkeelle 0-3 km ulottuvaa näkyvyyshaittaa. Karttakuvien laatu selosteessa on epätarkkaa ja karttaan valitut värit erottuvat heikosti. Lisäksi tulee selvittää, kuinka paljon rakennuslupa-aikainen asemakaavavaihe voi muuttaa oletussijainteja ja missä määrin havainnekuvien antama informaatio ei olekaan tarkkaa.

Kaavaselostuksesta löytyy ristiriitaista informaatiota maisemavaikutuksista. Sivulla 68 todetaan, että *“tuulivoiman kaava-alueella ja sen välittömässä lähiympäristössä (0-2 km) voimaloiden havaittavuus on vähäistä. Hanke näkyy Tevaniemen peltoaukeiden reunoilla, Ylisen Kotajärven, Ahvenlammen, Aittolammen, Pitkäjärven ja Ojajärven selännteillä.”*

Kun lauseen antamaa informaatiota verrataan 50 mm. objektiivilla otettuihin havainnekuviin, herää kysymyksiä lähivyöhykkeen näkyvyshaitoista. Panoraamakuvista irroitetuilla leikkeillä pystytään havainnollistamaan silmin havaittavaa näkymää, mikä vastaa ihmissilmin koettua parhaiten. Havainnekuvien ja selostuksen välillä on ristiriitaa. Kuvateksteissä olisikin syytä avata 50 mm kuvan merkitys ja etäisyydet. Pidimme havainnevalokuvia kuitenkin laadullisesti hyvinä, esimerkkinä tästä ovat liitteeseen 3 4-19 kootut kuvat. Havainnekuvien ja toteutuvan asemakaavan mahdolliset erot tulisi selventää. Vaikutus välittömälle lähialueelle tulisi myös havainnollistaa kuvin.

Maisemavaikutuksiin liittyy myös lentoestevalojen näkyminen pimeänä aikana. Valot näkyvät kauaksi ja maisemassa voivat näkyä useiden tuulivoima-alueiden merkkivalot. Tämä muuttaa hiljaisten ja pimeiden alueiden luonnetta ratkaisevasti.

Voimaloiden sijoittaminen asutukseen nähden

Suuri osa kaavaan annetuista palautteista on tullut yksityishenkilöiltä, joiden mielestä voimalarakentaminen sijoitetaan liian lähelle vakituista tai vapaa-ajan asutusta. Kaava-aineiston mukaan 28 vakituksessa asuinkäytössä olevaa kiinteistöä ja 18 vapaa-ajan asuntoa sijaitsee alle kahden kilometrin etäisyydellä lähimmästä voimalayksiköstä. Tuulivoiman yleinen hyväksyttävyyss hiilidioksidivapaan energian lähteenä paranee, jos se sijoitetaan riittävän kauaksi asutuksesta.

Tuulipuiston hankealue sijaitsee Leppäsjärven-Poltinkosken ja Tevaniemen ja sen lähikylien arvokkaan kulttuurimaiseman sekä Ojajärven rajaamalla kompaktilla alueella. Jos voimaloita ei voi viedä kauemmaksi asutuksesta, vaihtoehtona on yksikkömäärän vähentäminen. Myös Pirkanmaan Ely-keskus on esittänyt hankkeen YVA-ohjelman lausunnossaan, että nykyisen maakuntakaavan alkuperäinen tuulivoimarajaus tulisi ottaa yhdeksi tarkasteluvaihtoehdoksi.

Rantalan rantakaava (RK 27) ja Ojajärven rantakaava (RK 42) sijaitsevat osittain kaava-alueen sisäpuolella sen itäosassa. Rantakaavojen ja tuulivoimakaavan päällekkäisyyttä ei voi pitää hyväksyttävänä. Rantakaavalla on ohjattu vapaa-ajan rakentamista virkistykseen soveltuville paikoille. Hankkeen ja yleiskaavan mukaisella maankäytöllä on siten huomattava ja "lievää suurempi ristiriita" ranta-asemakaavojen mukaisen maankäytön kanssa. Tämä heikentää yleisesti kaavoituksen uskottavuutta.

Muuta huomioitavaa

YVA-prosessin hankevaihtoehdot VE1 ja VE 2 eivät muodosta todellisia vaihtoehtoja, mikä näkyy erityisen hyvin vaihtoehtotarkastelussa YVA-selostuksen luvusta 26. Tältä osin vaihtoehtojen esittämisellä ei ole ollut vaikutusta suunnitelmaan eikä asia ole YVA-ohjelman ja YVA-selostusvaiheen välissä selkeytynyt. Nyt esitetystä kaavaselostuksessa Tevaniemen tuulipuistoon esitetään palautteesta huolimatta rakennettavaksi yhdeksän voimalaa.

YVA-selostuksen sivulla 36 todetaan, että vuoden 2015 maakuntakaavan selvitysten aikaisia tuulivoimaloita ei ole mielekästä tarkastella vaihtoehtona. Tästä huolimatta hankkeessa sovelletaan 2040 maakuntakaavassa käytettyä yhden kilometrin puskurivyöhykettä asutukseen nähden, vaikka se on laadittu selvästi matalampia ja vähempitehoisia tuulivoimaloita rakentamista ohjaavaksi minimietäisyydeksi. Minimietäisyyttä tulee kasvattaa tai asutusta lähinnä olevia voimaloita poistaa suunnitelmasta. Esitämme, että puskurina eli asutusta ja voimaloiden sijaintia erottavana etäisyytenä käytetään 2 km.

Painotamme, että kaavan OAS-vaiheessa annettujen palautteiden sisältö tulee analysoida tarkemmin. Materiaalista on käytävä ilmi, mitkä esiin nostetuista kysymyksistä on otettu jatkotarkasteluun ja miten niihin prosessin kuluessa on ollut tarkoitus reagoida. Esitettyihin näkökulmiin tulisi vastata samaan tapaan kuin Liitteessä 3 1-13 "YVA-ohjelmasta annetun yhteysviranomaisen lausunnon huomioon ottaminen YVA-selostuksessa" on tehty. Asukaskyselyllä saatu runsas kielteinen palaute olisi myös vaatinut samankaltaista jäsentelyä. Nyt palautteen osalta

viitataan koko kertyvään materiaaliin, jota YVA-selostus, kaava-selostus ja liitteet mukaan lukien on monta sataa sivua.

Toteutettavaa tuulivoimalamallia ei ole vielä valittu. Vaikutusalueella olevien vapaa-ajan asuntojen äänieristys ei useinkaan vastaa vakituisen asunnon äänieristystä. Vapaa-ajan asumiseen liittyy runsas ulkotiloissa oleskelu, luonnon tarkkailu ja virkistäytyminen veden äärellä. Ulkona oleminen ja työskentely liittyy myös maaseutukulttuuriin olennaisesti. Kaavoituksella tulee turvata, että meluraja 35dB ei ylity tonteilla. Tämä on mahdollista rajaamalla tuulivoimaloiden määrää ja aluerajausta siten, että melukynnys ei ylity. Tällaiseen rajaukseen on päädytty esimerkiksi Sastamalassa. Rajoitus turvaa myös yöaikaisen melun asumisterveysrajan ylittymisen lähivyöhykkeellä asuvien osalta.

Ikaalisissa ja Parkanosssa 9.6.2022

Suomen luonnonsuojeluliiton Ikaalisten yhdistys ry.

Sari Jaakkola, puheenjohtaja

Maarit Lehtiharju, sihteeri

Ylä-Satakunnan ympäristöyhdistys ry.

Arja Pihlaja, puheenjohtaja

Marja-Liisa Herrala, sihteeri